

Unik dokumentation av ett spelmansliv bevarad

Nära 20 000 låtar ordnade i ett sinnrikt och egentillverkat registersystem. Nu finns Claes Hagströms fantastiska samling tillgänglig på Svenskt visarkiv.

Claes Hagström, fiolspelman från Trosa, samlade under sin levnad noter till närmare 20 000 låtar som han sorterade efter ett egenhändigt konstruerat registersystem. Nu finns såväl noter och kortregister liksom inspelningar, foton, tidningsklipp och mycket annat material efter Claes Hagström tillgängligt i Svenskt visarkiv.

Tillsammans utgör det ett arkiv som på en gång är både unikt och representativt. Unikt då det ger en inblick i en enskild individs musikliv, men samtidigt representativt eftersom arkivet på ett förtjänstfullt sätt dokumenterar en viktig del av 1900-talets musikhistoria.

Claes Hagström (1919-2006) var född och uppvuxen i Trosa där han arbetade som handelsbiträde i Trosa Järnhandel. Han var alltså ingen

yrkesmusiker utan snarare en hängiven amatör. Som sådan var han verksam i det lokala musiklivet och inom spelmansrörelsen. Den omfattande dokumentationen över det egna musiklivet, med en noggrann och i många fall egensinnig ordning på noter och annat material, låter oss också ana att samlandet och registrerandet varit ett lika stort intresse som själva musicerandet. Bara registerkorten över Claes Hagströms notsamling omfattar sex arkivvolymer.

Notsamlingen med tillhörande register är särskilt värdefull då de på ett unikt sätt ger möjlighet att överblicka en enskild individs repertoar och musikintresse. 1800- och 1900-talens folkmusikinsamlare bortsåg som regel från sina informanternas repertoar utöver den rent folkmusikaliska, med-

vetet eller omedvetet. Deras drivkraft var att bevara folkmusiken, och den moderna musiken uppfattades då ofta som ett hot.

Claes Hagströms arkiv visar att farhågorna var obefogade. Material ur standardverket Svenska låtar och andra folkmusikutgåvor samsas här sida vid sida med ett brett och representativt spektra av den populärmusik som varit dominerande under 1900-talet såsom schlagers, gammal dansmusik, jazz, marscher, svensktoppsmusik, och pop/rock.

Däremot ändrades formerna för att framföra folkmusik under 1900-talet, när den förlorade sin tidigare huvudsakliga roll som dansmusik. En del av den förändringen är den institutionalisering av folkmusiken som kommit att kallas för spelmansrörelsen. Musi-

Spelmansträff på Trosa Stadshotell, januari 1971. Claes Hagström ses som nummer sex från vänster. Foto: Ur Claes Hagströms arkiv.

ken utövades genom spelmansförbund, spelmanslag och folkdanslag. Musikerna trakterade inte bara sina instrument, de tog även styrelseuppdrag och deltog i mötesverksamhet.

Claes Hagström var medlem och aktiv i flera spelmanslag och förbund vilket återspeglas i arkivet genom verksamhetsberättelser, årsmötesprotokoll, stadgar och andra handlingar. Detta engagemang gav honom musikervänner runt om i landet som han upprätthöll en regelbunden kontakt med, vilket framgår av korrespondens och annat material. Likaså ges en bra bild av en del av det lokala musiklivet

i Trosa med omnejd tack vare fotografier, tidningsklipp och de speldagböcker som Claes Hagström började skriva redan 1933.

Vid hans bortgång bad familjen Sörmlands Spelmansförbund att ta hand om hans samling, som är den största enskilda musiksamling förbundet fått. En samling han påbörjade redan i samband med sina första lektioner i mitten av 30-talet och pågick fram till sin död. Samlingen kördes ner till Malmköping från Trosa, den var så stor att den måste tas i två omgångar. Den bestod av 51 pärmar och 10 tidskriftssamlare, alla fulla

med noter och dagboksanteckningar över samtliga (närapå) speltillfällen han hade haft under alla år från 1937 till 2005.

2011 donerades Claes Hagströms efterlämnade material till Svenskt visarkiv av Södermanlands spelmansförbund, och är nu tillgängligt för allmänheten. Det är ett arkiv där såväl släkt- och hembygdsforskaren som musikhistorikern kommer att få sitt lystmäte.

Text & foto Sörmlands Spelmansförbund och Svenskt visarkiv